

**Handleiding Studietoetsing
in
Professionele Studentbegeleidingsteams
(PSBT)**

Partnerschap Oost-Gelderland

Handleiding Pilot professionele studentbegeleidingsteams (PSBT)

Inleiding

Uit gesprekken met studenten in het kader van de Kwaliteitsafspraken (KA) kwam naar voren dat meer en betere afstemming tussen studentbegeleiders wenselijk was. Bovendien hebben sinds het verdwijnen van de rol van schoolcontactdocent veel opleidingsscholen en schoolopleiders aangegeven het als een gemis te ervaren dat docenten van Iselinge niet meer op de opleidingsscholen kwamen. Project KA 2.2 had daarom ten doel om *studentbegeleidingsteam* in te richten, een ambitie om de begeleiding van studenten, zowel individueel als in het leerteam, te optimaliseren en te komen tot de realisatie van 360°-begeleiding. De meer intensieve samenwerking tussen studietoaches en schoolopleiders zorgt hierbij voor meer verbinding tussen het deel van de opleiding dat studenten op de opleidingsschool uitvoeren en het deel dat op het opleidingsinstituut plaatsvindt.

Gedurende studiejaar 2021-2022 is in een pilot ervaring opgedaan met deze professionele studentbegeleidingsteams (PSBT). Schoolopleiders en studietoaches van studenten op negen verschillende opleidingsscholen werkten nauw samen en studietoaching vond plaats op de opleidingsschool. De ervaringen waren positief, zowel studietoaches en schoolopleiders als studenten hebben meerwaarde ervaren.

De positieve ervaringen in de pilot hebben geleid tot het besluit om met ingang van studiejaar 2022 - 2023 partnerschapbreed en vrijwel opleidingsbreed te gaan werken met professionele studentbegeleidingsteams, oftewel: studietoaching op de opleiding vervalt en gaat plaatsvinden in de leerteams op de opleidingsschool. Dit past goed bij de doelstellingen van Iselinge Hogeschool, zoals beschreven in het instellingsplan *Veerkrachtig en wendbaar 2022-2027*. Iselinge werkt in de grote driehoek onderwijs, werkveld en onderzoek. De begeleiding van een student vindt plaats in de kleine driehoek: student, studietoach en professional in het werkveld. Met de implementatie van studietoaching op de werkplekken is deze kleine driehoek ook daadwerkelijk gerealiseerd in het leerteam van iedere opleidingsschool voor de voltijdopleidingen.

In deze handleiding is achtereenvolgens te vinden:

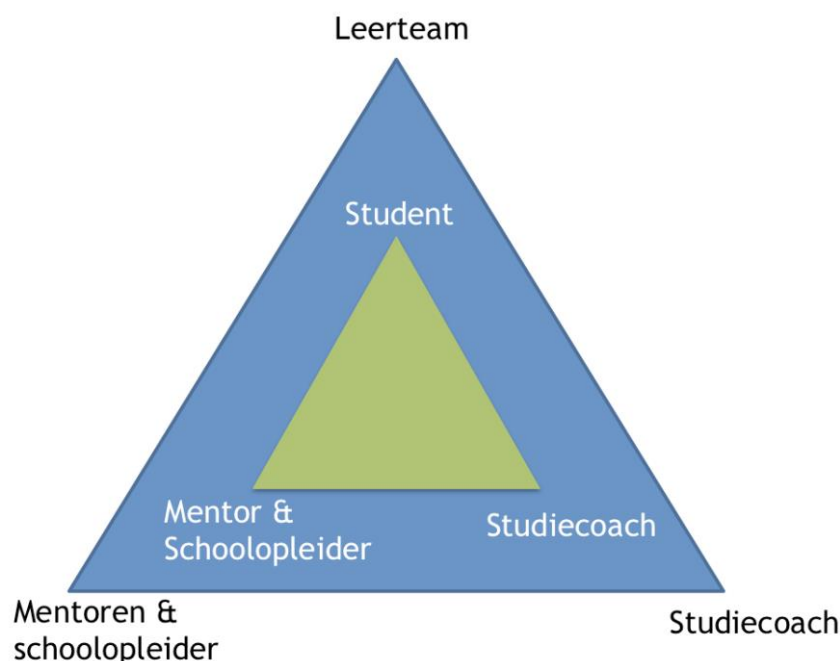
1. **Definiëring** van het professionele studentbegeleidingsteam
2. De bij de implementatie geformuleerde **uitgangspunten**.
3. **Werkwijze en taakverdeling** in het professionele studentbegeleidingsteam
4. **Curriculum** studietoaching jaar 1 tot en met 4
5. De rol van de student in het **leerteam**
6. Eigenheid van **academische** (en deeltijd) studenten
7. **Good practices** uit de pilot
8. Praktische invulling van **blok 1** als studietoach

1. Definiëring van het professionele studentbegeleidingsteam

Tot het studentbegeleidingsteam behoren alle begeleiders die nauw betrokken zijn bij de studenten uit een leerteam van een opleidingsschool. Dat zijn:

- de schoolopleider
- de studietoestel
- mentoren die op dat moment een student begeleiden.

In scholen die werken met een bovenscholse schoolopleider kan ook een stagecontactpersoon¹ een rol spelen. De schoolopleider informeert het begeleidingsteam over de werkwijze en taakverdeling.

Er kan naar het studentbegeleidingsteam gekeken worden vanuit studentperspectief (de groene driehoek) en vanuit het perspectief van de opleidingsschool (de blauwe driehoek).

Studenten blijven zoveel mogelijk gedurende een studiejaar op dezelfde opleidingsschool, zodat zij niet hoeven wisselen van studietoestel. Wanneer dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat er in een specifieke bouw geen plek is, wordt gezocht naar een plek bij een opleidingsschool van dezelfde studietoestel. Vanaf het studiejaar 2023-2024 kan vrijwel iedere student op dezelfde werkplek blijven.

Bijzonderheden:

- Studenten die geen onderdeel uitmaken van een leerteam, omdat zij bijvoorbeeld hun lio-stage in het VO doen hebben een individuele studietoestel vanuit de opleiding.

¹ Een bovenscholse schoolopleider heeft meerdere opleidingsscholen onder zijn of haar hoede. Een professional binnen de opleidingsschool is stagecontactpersoon: aanspreekpunt voor studenten en collega's waar het gaat om het opleiden van studenten. De stagecontactpersoon heeft geen rol in de begeleiding of beoordeling van studenten en maakt geen deel uit van het studentbegeleidingsteam. Het contact van de studietoestel met de opleidingsschool verloopt via de schoolopleider.

- Deeltijdstudenten worden wel betrokken bij leerteamactiviteiten als zij op dinsdag stagelopen en in stageweken; zij hebben een studiecoach op de opleiding.
- Met de invoering van interprofessioneel samen opleiden zullen in toenemende mate ook studenten van andere (mbo-)opleidingen deel uitmaken van de leerteams. De studiecoach is geen studiecoach van deze studenten, maar zij zullen elkaar wel ontmoeten, bijvoorbeeld bij intervisie van het leerteam.

Op de opleiding vinden voor voltijdstudenten geen werkgroepen studiecoaching meer plaats, maar wel een aantal activiteiten die daaraan gerelateerd zijn en die soms voorheen plaatsvonden tijdens studiecoaching:

- Aandacht voor groepsvorming van de eerstejaars en tweedejaars tijdens drie bijeenkomsten van Persoonlijk Meesterschap in blok 1 van jaar 1.
- Voorlichting over het programma op de opleiding: De programmaregisseurs zorgen voor de informatie aan de start van een blok geven. Studenten bekijken deze informatie voorafgaand aan een blok, studiecoaches informeren bij hun studenten of er nog vragen zijn naar aanleiding van de voorlichting.
- Voorlichting over de persoonlijke leerroute door de programmaregisseurs.[link] Aansluitend is er een eerste ‘puzzelmoment’ met begeleiders.

2. Uitgangspunten

Bij de implementatie zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd:

- Studenten blijven zoveel mogelijk gedurende een studiejaar op dezelfde opleidingsschool, zodat zij niet hoeven wisselen van studietoestel. Wanneer dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat er in een specifieke bouw geen plek is, wordt gezocht naar een plek bij een opleidingsschool van dezelfde studietoestel.
- Studietoestels worden, afhankelijk van hun baanomsang, gekoppeld aan twee of vier opleidingsscholen. Een opleidingsschool kan daarbij bestaan uit een scholenkoppel (twee opleidingsscholen die al als één opleidingsschool functioneren) of een scholenteam. In het laatste geval gaat het om scholen die, bijvoorbeeld door hun ligging, vaak weinig studenten hebben en (nog) geen opleidingsschool zijn.
- Studietoestels bezoeken de opleidingsscholen twee keer per blok een dagdeel (ochtend of middag). In het rooster van de studietoestels worden hier dinsdagen voor gereserveerd. Deze dinsdagen worden in de eerste nieuwsbrief van het studiejaar met de schoolleiders gecommuniceerd.
- Op de opleiding wordt aandacht besteed aan de groeivorming in de eerste en tweedejaars klassen op Iselinge
- Deeltijdstudenten behouden hun studietoestel op de opleiding.
- Er is aandacht voor het waarborgen van de eigenheid van de academische pabo-studenten. Dit wordt opgepakt in het academisch netwerk en met de studietoestels die gekoppeld zijn aan scholen uit dit netwerk.
- Per blok plaatsen programmaregisseurs [informatie](#) op onderwijsonline.
- De ervaringen van studenten, mentoren, schoolleiders en studietoestels worden nauwgezet gemonitord, via evaluaties en tijdens reguliere bijeenkomsten.

3. Werkwijze en taakverdeling in het professionele studentbegeleidingsteam

Tot het studentbegeleidingsteam behoren alle begeleiders die nauw betrokken zijn bij de studenten uit een leerteam van een opleidingsschool. Dat zijn:

- de schoolopleider
- de studiecoach
- mentoren die op dat moment een student begeleiden.

De rolprofielen van deze begeleiders zijn te vinden in bijlage 1. Hieronder lichten we de rollen kort toe en staan we stil bij de werkwijze in het begeleidingsteam.

Schoolopleider

Binnen de opleidingsschool spelen schoolopleiders een centrale rol. Zij zijn aanspreekpunt voor studenten, mentoren en andere professionals waar het gaat om het opleiden van studenten in de praktijk en de samenwerking binnen het partnerschap. Binnen het studentbegeleidingsteam zijn hun taken:

- Draagt, in samenwerking met het stagebureau, zorg voor de plaatsing van studenten.
- Heeft een kennismakings-/startgesprek met de studenten op de opleidingsschool
- Organiseert, mogelijk in samenwerking met studenten, de intervisie
- Bezoekt de studenten tijdens het uitvoeren van een activiteit
- Bespreekt de tussenevaluatie met de student en de mentor
- Voert de praktijkbeoordeling uit

In bijlage 1 is een totaaloverzicht van de taken te vinden.

Studiecoach

Studiecoaches ondersteunen en begeleiden studenten in hun professionele identiteitsontwikkeling (begeleiding studie, professionele ontwikkeling en loopbaanontwikkeling). Zij begeleiden studenten van meerdere leerteams, met als taken:

- Maakt in de eerste twee weken van het studiejaar kennis met de student
- Informeert bij de studenten of er nog vragen zijn naar aanleiding van het de startinformatie aan het begin van een blok
- Is aanspreekpunt voor de student waar het gaat om studievoortgang in de opleiding en persoonlijk welbevinden
- Houdt in samenwerking met de student de studievoortgang bij
- Bezoekt twee maal per blok de opleidingsschool van de student
- Werkt met studenten aan onderdelen uit het curriculum studietoetsing (bijl. 2)
- Gaat in gesprek met het leerteam over het functioneren van het leerteam en het werken aan persoonlijke leervragen/-doelen in het leerteam (zie ook bijlage 3)
- Voert het portfoliogesprek. Dit kan individueel of met (deel van) het leerteam
- Geeft eerstejaars studenten hun bindend studieadvies

Belangrijk: In de eerste bijeenkomst is het belangrijk dat studiecoaches studenten wijzen op het (voorlopig) bindend studieadvies. Vanuit de WHO is een verplichte voorwaarde voor het mogen geven van een bindend studieadvies dat studenten hierover aan het begin van het studiejaar geïnformeerd zijn en halverwege het jaar een voorlopig advies krijgen. Zie hiervoor het OER: artikel 2.9 Toelating tot de volgende opleidingsfase (voor eerste-, tweede- en derdejaars) + artikel 3.1 en 3.2: Bindend studieadvies en de voorwaarden (voor de eerstejaars)

In bijlage 1 is een totaaloverzicht van de taken te vinden, op pagina 13 is een voorbeeld-werkwijze te vinden.

Mentor

De mentor van een student is de leerkracht van de klas waar de student stageloopt. Mentoren zijn voor de studenten het eerste aanspreekpunten en zij voeren de dagelijkse begeleiding uit op de dagen dat de student op de opleidingsschool is. Hun taken zijn:

- Maakt de student wegwijs in de klas en binnen de school
- Bespreekt met de student welke taken de student uitvoert, al dan niet in relatie tot opdrachten vanuit de opleiding.
- Reflecteert met de student en geeft feedback op uitgevoerde activiteiten.
- Vult samen met de student de tussenevaluatie in.
- Vult samen met de schoolopleider model 1 en 2 van de praktijkbeoordeling in.
- Neemt contact op met de schoolopleider als er vragen zijn m.b.t. de ontwikkeling van de student in de stage.

Mentoren wonen niet per se de bijeenkomsten van het leerteam bij, maar dit kan uiteraard wel. Bijlage 1 bevat een rolbeschrijving van de mentor.

Andere betrokkenen

Op verschillende momenten in de studieloopbaan kan het zijn dat een student, in overleg met het begeleidingsteam, een beroep moet of wil doen op andere betrokkenen, zoals:

- [de decaan](#)
- [de examencommissie](#)
- [de logopedist](#)
- [de studentenpsycholoog](#)
- [de vertrouwenspersoon](#)

In OnderwijsOnline is informatie te vinden over deze voorzieningen en de wijze waarop een student hiermee in contact kan komen.

Werkwijze

Bij de start van het studiejaar zoeken studietoetscoach en schoolopleider contact met elkaar en maken zij afspraken voor de momenten waarop de studietoetscoach de opleidingsschool bezoekt. De studietoetscoach informeert de studenten wanneer hij/zij op de opleidingsschool zal zijn. Het is niet noodzakelijk dat de schoolopleider en de studietoetscoach altijd/de hele tijd tegelijk op de opleidingsschool zijn. Suggesties voor activiteiten die gezamenlijk bijgewoond/ondernomen kunnen worden:

- Bijeenkomsten met/activiteiten van het leerteam
- [Intervisie met/door studenten](#)
- Intervisie met mentoren
- [Mentortraining](#)
- Bespreken van de begeleidingsbehoefte en voortgang van studenten. Mogelijk sluiten mentoren en/of studenten hierbij aan.

Er is alle ruimte voor de studietoetscoach en schoolopleider om in onderlinge afstemming eigen afspraken te maken en gezamenlijk of individueel activiteiten te ondernemen. Ook kunnen de studietoetscoach en de schoolopleider tussentijds contact hebben op veldcontactdagen, via mail en waar nodig telefonisch. In de laatste paragraaf van deze handleiding zullen enkele *good practices* beschreven worden die voortkomen uit de pilot.

In scholen die werken met een bovenscholse schoolopleider kan ook een stagecontactpersoon een rol spelen (zie pagina 3). De schoolopleider informeert het begeleidingsteam over de werkwijze en taakverdeling.

Gebruik OnStage

In OnStage kunnen studietoelichters vinden wie hun actuele studietoelichtersstudenten zijn en op welke opleidingschool de studenten zitten.

Het stappenplan is aangepast, het is namelijk een stuk eenvoudiger geworden door de implementatie van studietoelichting op de werkplek, waardoor de stappen met een rood kruis zijn vervallen.

Stappenplan		
	Voorstellen	SLB
	Tussenevaluatie uploaden	S, W, C
	1e voortgang stage	W
	1e voortgang studie	SLB
	Praktijkbeoordeling	W, C
	2e voortgang stage	W
	2e voortgang studie	SLB
	Reflectieverslag inleveren	S
	Afronden dossier	C

Gebruik Osiris

Bij 'Mijn studenten' kan de studietoelichters vinden welke studenten hij/zij gaat begeleiden. Via Onstage is te vinden op welke school welke student zit.

Tips naar aanleiding van de pilot

Los van de *good practices* zijn er een aantal tips geformuleerd door schoolopleiders en studietoelichters die hebben deelgenomen aan de pilot:

- Vertel in het schoolteam over wat de studietoelichters op de opleidingschool komt doen.
- Plaats in de nieuwsbrief/memo van de opleidingschool wanneer de studietoelichters komt, zodat mentoren (ook) op de hoogte zijn.
- Zorg dat de studietoelichters tijdens de bezoeken ook tijd heeft voor de mentoren, om bijvoorbeeld even samen koffie te drinken (laagdrempelig)
- Het is belangrijk om ook aandacht te besteden aan studenten waarmee het goed gaat.
- Het is belangrijk om meteen aan het begin van het semester een goede planning te maken, afspraken vast te leggen. Daarbij kan ook besproken worden wat de studietoelichters en de schoolopleider samen oppakken en wat apart, wat in leerteam groot gaat (alle studenten, ook van andere opleidingen) en wat in leerteam klein (alleen pabo-studenten).

Activiteitenplan

Studenten werken in de verschillende opleidingsfasen aan deeltaken. De deeltaken zijn te vinden in de gids *Bekwaamheidseisen en deeltaken*. Om de deeltaken in de vingers te krijgen, voert de student leeractiviteiten uit op verschillende locaties: op de hogeschool, online en in de stage.

Om grip te krijgen op dit totaal aan leeractiviteiten en in het bijzonder de invulling van de tweede stagedag voor tweedejaars studenten hebben we in studiejaar 21/22 gewerkt met een activiteitenplan. Dat leverde nog onvoldoende de houvast en dialoog op die beoogd werd.

Het verplaatsen van studiecoaching naar de opleidingsscholen en leerteams biedt nieuwe perspectieven. Ook constateerden schoolopleiders dat de vorig jaar geïntroduceerde formatieve beoordelingsonderdelen (criteria 13, 14 en 15 van model 1) nog borging misten en dat een verbinding met het POP kan zorgen voor beter meetbare en evalueerbare criteria.

Werkwijze:

- I. In het startgesprek (op de opleidingsschool of op de opleiding) bespreekt de studiecoach met de student:
 - aan welke deeltaken de student werkt en hoe de student leeractiviteiten in de stage, op de hogeschool en online in gaat zetten om aan deze deeltaken te werken
 - welke invulling de student wil geven aan de criteria 13, 14 en 15 (model 1).
- II. Mede aan de hand van de mentorbrief bespreekt de student met de mentor welke activiteiten hij gaat ondernemen in het semester en wat of wie hij daarvoor nodig heeft op welk moment. De student stelt persoonlijke ontwikkeldoelen op en werkt aan de invulling van criteria 13, 14, 15. De student gaat hierover in gesprek met en vraagt feedback aan de mentor.
- III. De student neemt de invulling van de beoordelingscriteria 13, 14, 15 en de onderbouwing hiervan op in zijn/haar POP. De studiecoach geeft feedback op de POP, inclusief de criteria, waarbij in het bijzonder gekeken wordt naar het meetbaar formuleren, zodat bij de tussenevaluatie en praktijkbeoordeling daadwerkelijk door de student en de beoordelaar geëvalueerd kan worden hoe de ontwikkeling op het criterium is geweest.

Het activiteitenplan zoals dat vorig studiejaar gehanteerd is, komt hiermee te vervallen.

Themalijn

Ten behoeve van de modules in de themalijn in jaar 2 (Kindportret in blok 1 en Thematisch ontwikkelingsgericht aanbod in blok 2) houdt de student de verschillende activiteiten die hij in de stage uitvoert bij op het formulier *Activiteitenoverzicht stage onderbouw* (zie bijlage 6). De student vult het formulier halverwege en aan het einde van het blok in zijn geheel in en gebruikt het als gespreksinstrument om met de mentor, medestudenten en de studiecoach in gesprek te gaan over het ontwerp en de uitvoering van de verschillende soorten activiteiten. De student bespreekt de uitgevoerde activiteiten met specifieke aandacht voor de twee gekozen activiteiten, ontvangt feedback en reflecteert hierop.

4. Curriculum studiecoaching jaar 1 t/m 4

Een grote verandering bij het werken met de studentbegeleidingsteams is dat studietoetsers nu studenten begeleiden van alle verschillende leerjaren. Om goed op de hoogte te zijn van waar deze studenten mee bezig zijn, zijn de volgende voorzieningen ingericht:

- Overzicht van het gehele curriculum studietoetsing, studiejaar 1 tot en met 4 + [toetsplan](#) en [toetsinformatie](#).

In OnderwijsOnline is de module studietoetsing ingericht voor alle studiejaar en opengesteld voor alle studietoetsers:

- [Opleidingsbekwaam VT \(jaar 1 blok 1-2\)](#)
- [Opleidingsbekwaam VA \(jaar 1 blok 1-2\)](#)
- [Taakbekwaam middenbouw VT \(jaar 1 blok 3-4\)](#)
- [Taakbekwaam middenbouw VA \(jaar 1 blok 3-4\)](#)
- [Taakbekwaam onderbouw VT \(jaar 2 blok 1-2\)](#)
- [Taakbekwaam onderbouw VA \(jaar 2 blok 1-2\)](#)
- [Taakbekwaam bovenbouw VT \(jaar 2 blok 3-4\)](#)
- [Taakbekwaam bovenbouw VA \(jaar 2 blok 3-4\)](#)
- [Werkplek en startbekwaam \(jaar 3 en 4\)](#)
- In bijlage 4 is een visuele weergave opgenomen van het gehele curriculum (niet alleen studietoetsing) zodat studietoetsers kunnen zien aan welke modules studenten van een bepaald leerjaar in een blok werken.
- [De mentorbrieven](#) bevatten ook veel zinvolle informatie voor studietoetsers, bijvoorbeeld waar het gaat om de opdrachten die studenten voor verschillende modules in de stage moeten uitvoeren.

Toetsing

Voor studietoetsing stellen studenten een portfolio samen: op OnderwijsOnline staan per opleidingsfase de inhoud beschreven, in de toetsbrochure staat beschreven waar het portfolio aan moet voldoen. De afronding vindt plaats door middel van een portfoliogesprek of (jaar 4) een presentatie.

Fase opleidingsbekwaam - eind blok 2 (rondom week 5)

Fase taakbekwaam middenbouw - eind blok 4 (rondom week 25)

Fase taakbekwaam onderbouw - eind blok 2 (rondom week 5)

Fase taakbekwaam bovenbouw - eind blok 4 (rondom week 25)

Het (formatief) oefenen van leer- en ontwikkelingsportfoliopresentaties van 3e en 4e jaars zijn ook zo rond week 5 en voor 3e jaars week 25. Het is mooi als dit gezamenlijk in het leerteam plaatsvindt.

De 4e jaars presenteren hun laatste portfolio als ze (bijna) klaar zijn met hun opleiding, dit kan dus ook al na blok 3 zijn voor studenten die in hun PLR in hun laatste blok 4 geen studieonderdelen meer hebben ingepland.

5. De rol van de student in het leerteam

Gedurende de circa vier jaar van de opleiding maken studenten per opleidingsschool waar zij zijn deel uit van een leerteam (zie ook de notitie 'Leerteams in de opleidingsschool' in bijlage 5). Bij aanvang zullen zij mogelijk een meer bescheiden, consumerende rol hebben, die zich gedurende de opleiding ontwikkelt tot een meer proactieve en kartrekkende rol.

Jaar 1: De eerstejaars student van de voltijdopleiding is in veel gevallen een net gediplomeerde havist of vwo'er of een afgestudeerde mbo-4 student. In het eerste jaar maken zij kennis met de hbo-werk en -denkwijze, met studeren, met stagelopen en met het beroep waarvoor ze in opleiding zijn. Die kennismaking kan liefde op het eerste (of tweede) gezicht zijn, maar ook kan blijken dat verwachtingen of veronderstellingen niet uitkomen. Bij het behalen van alle studiepunten van het eerste jaar ontvangt de student het propedeusegetuigschrift.

In het leerteam:

- maakt de student (nader) kennis met het werken in een leerteam
- wordt de student door meer ervaren medestudenten ontvangen en wegwijs gemaakt
- heeft de student mogelijk nog een wat afwachtende houding
- wordt de student gestimuleerd om een beroep te doen op medestudenten wanneer er vragen zijn, bijvoorbeeld over het gebruik van het voorbereidingsformulier
- presenteert de student zijn eigen ontwikkeling aan het leerteam.
- betreft de student het leerteam bij het kiezen voor een keuzemodule

Jaar 2: In de taakbekwame fase komen de kerntaken van de leraar aan bod. De student ontwikkelt zich tot een didactisch sterke en pedagogisch sensitieve leerkracht, in de onder-, midden en bovenbouw. In het tweede jaar vervolgen studenten de taakbekwame fase en lopen zij eerst een half jaar stage in de onderbouw en daarna een half jaar in de bovenbouw.

In het leerteam:

- weet de student al enigszins hoe het is om te werken in een leerteam en kan dus een meer proactieve houding aannemen.
- ontvangt de student samen met de derde- en vierdejaars de eerstejaars medestudenten, maakt hen wegwijs op de opleidingsschool en is een maatje voor hen.
- wordt de student gestimuleerd om een beroep te doen op medestudenten, maar ook om zelf te helpen.
- presenteert de student zijn eigen ontwikkeling aan het leerteam.
- betreft de student het leerteam bij het kiezen voor een keuzemodule
- vraagt de student feedback aan het leerteam voor het maken van een persoonlijke leerroute

Jaar 3: In de werkplekbekwame fase wordt de bekwaamheid van de student verder uitgebouwd; er is sprake van het verbreden en verdiepen van het pedagogisch-didactisch repertoire. De context van de schoolorganisatie komt steeds nadrukkelijker aan bod. De student draagt steeds meer verantwoordelijkheden in complexere situaties op de werkplek, zowel binnen als buiten de klas.

In het leerteam:

- weet de student hoe het is om te werken in een leerteam en neemt een proactieve, kartrekkende rol aan.
- ontvangt de student samen met de tweede en vierdejaars de eerstejaars medestudenten, maakt hen wegwijs op de opleidingsschool en is maatje voor hen.
- organiseert de student in samenwerking en afstemming met vierdejaars studenten de intervisie en zit deze voor.
- wordt de student gestimuleerd om een beroep te doen op medestudenten, maar ook om zelf te helpen.
- presenteert de student zijn eigen ontwikkeling aan het leerteam.

Jaar 4: In de startbekwame fase neemt de student (onder supervisie van de mentor) gedurende een lange periode de verantwoordelijkheid voor de groep. De student functioneert als een startende leraar. In deze fase is er ruime aandacht voor profileren en specialiseren, zodat de student kan afstuderen op thema's die passen bij wie hij is als professional.

In het leerteam:

- weet de student hoe het is om te werken in een leerteam en neemt een proactieve, kartrekkende rol aan.
- ontvangt de student samen met de derde en tweedejaars de eerstejaars medestudenten, maakt hen wegwijs op de opleidingsschool en is maatje voor hen.
- organiseert de student in samenwerking en afstemming met derdejaars studenten de intervisie en zit deze voor.
- wordt de student gestimuleerd om een beroep te doen op medestudenten, maar ook om zelf te helpen.
- presenteert de student zijn eigen ontwikkeling aan het leerteam.

6. De eigenheid van academische studenten

Academische pabo-studenten willen leerkracht worden, maar zoeken daarbij een extra dimensie in het vak van onderwijzer. Uitsluitend lesgeven biedt hen onvoldoende uitdaging. Ze zijn op zoek naar afwisseling in hun toekomstige beroep waarbij ze op verschillende niveaus kunnen acteren. Naast lesgeven, willen zij namelijk een actieve bijdrage leveren aan de verhoging van de kwaliteit van het basisonderwijs. Zij zien kansen om - naast het zijn van een innovatieve leerkracht - andere rollen in te vullen binnen hun school en/of bestuur. Op deze manier willen de academische pabostudenten een brug slaan tussen onderwijs en (wetenschappelijk) onderzoek, zodat er een verbinding ontstaat tussen onderwijs, onderwijsontwikkeling en onderzoek. Het maken van deze verbinding zal centraal moeten staan in het curriculum van de academische pabo. Academische pabo studenten worden niet gemotiveerd van het bespreken van lesstof die zij zelf wel kunnen lezen, maar raken wel enthousiast van het toepasbaar maken van (wetenschappelijke) theorie voor de praktijk. Ook kunnen academische pabo-studenten - met enige hulp - vanuit een breed kader denken en werken, waarbij steeds een wisselwerking tussen theorie, praktijk en reflectie plaats moet vinden.

In hun opleiding en in de praktijk werken de studenten van de academische pabo aan vier beroepsrollen:

- onderwijsverzorger
- instructional leader
- innovatief ontwerper
- (junior) onderzoeker

Academische pabostudenten lopen stage op opleidingsscholen uit het netwerk academische pabo. Dit zijn scholen die erop voorbereid zijn om academische pabostudenten te ontvangen, voldoende mogelijkheden hebben om academische pabostudenten te begeleiden en die zichzelf ook sterk bezighouden met innovatie en onderzoek. De schoolopleiders van deze opleidingsscholen komen, naast de veldcontactdagen, vier keer per jaar samen op Iselinge om de ontwikkelingen rondom de academische pabo te volgen en om samen deze variant te verbeteren.

In OnderwijsOnline zijn verschillende documenten te vinden die inzicht geven in de academische pabo (o.a. een uitwerking van de beroepsrollen) en kunnen helpen bij het begeleiden van een academische pabostudent.

7. *Good practices* uit de pilot

In studiejaar 2021-2022 is op negen verschillende opleidingsscholen ervaring opgedaan met het werken in studentbegeleidingsteams. Een aantal *good practices* uit de pilot delen we graag ter inspiratie:

- Bordsessies

Op opleidingsschool Op Koers wordt door het team met bordsessies gewerkt: korte bijeenkomsten van ca. 15 minuten waarbij de deelnemers bij een bord staan en in gesprek gaan over (vorderingen ten aanzien van) gezamenlijke doelen. Wilma en Nienke hebben dit, naar grote tevredenheid, ook toegepast in de bijeenkomsten met het leerteam.

- Mentor-inloophmoment/ Bezoek aankondigen in memo

Op de Expeditie zorgde Maaike er voor dat de mentoren op de hoogte waren van de komst van Peter, zeker wanneer het bezoek in de middag was. Peter zorgde ervoor dat hij dan na schooltijd in de teamkamer was en mentoren konden binnenlopen als ze vragen hadden. Vaak kon hij met een klein beetje informatie bijvoorbeeld opdrachten van studenten verduidelijken en de uitvoering daardoor eenvoudiger/meer laagdrempelig maken.

- Betrekken starters

Op verschillende opleidingsscholen die aan de pilot hebben deelgenomen zijn starters betrokken bij activiteiten van het leerteam. Studenten kennen hen soms nog en vinden het prettig en interessant om hen vragen te stellen. Bij Accent zijn starters ook betrokken bij de mentortraining: zij konden uit recente ervaring vertellen hoe zij hun begeleiding in de praktijk ervaren hebben, wat prettig was en wat minder goed werkte.

- Sollicitatietraining/voorbereiding

Studenten in het leerteam van scholenkoppel De Bosmark/De Høve gaven bij Dianne en Peter aan dat zij graag in een leerteambijeenkomst aandacht wilden besteden aan het solliciteren. Tijdens de bijeenkomst, waar ook de schoolopleider en de studiecoach bij waren, hebben ze gesproken over de keuze voor een school om bij te solliciteren, het schrijven van een sollicitatiebrief en het voeren van het sollicitatiegesprek (o.a. STARR-methodiek). Derde- en vierdejaars hebben hun eerdere ervaringen gedeeld met de andere studenten.

Ook bij De Plakkenberg kwamen de studenten met dit verzoek. Een startende leerkracht van De Plakkenberg was uitgenodigd en vertelde haar verhaal evenals de 3^e en 4^e jaars. Daarnaast mailde de studiecoach nog aanvullende informatie naar de studenten ter aanvulling. In maart 2023 zal de Decaan nog verdere voorlichting geven op Iselinge over o.a. solliciteren.

- Verdere kennismaking met deskundigen in de school, zoals een IB-er

Studenten in het leerteam van De Plakkenberg wilden graag weten wat een IBer doet, hoe een IBer precies te werk gaat, welke opleiding hij hiervoor heeft gevolgd, met wie en hoe hij samenwerkt.

8. Praktische invulling van blok 1 als studietoestel

Voorbeeld planning van PSBT blok 1

Let op: dit zijn suggesties hoe je als studietoestel je tijd in zou kunnen delen, handvaten voor de eerste periode. Voel je vrij om hier eigen keuzes in te maken.

Studietoestel met 4 opleidingsscholen

- a. Duo-school met twee verschillende locaties
- b. Enkele opleidingsschool
- c. Koppelscholen twee verschillende locaties
- d. Enkele opleidingsschool

Blok 1

- Kennismakingsmail en werkafspraken maken met de schoolleiders van de scholen a,b,c en d in week 34/35
- Kennismakingsmail aan iedere studietoestel student in week 36, vragen of de informatie op #OO van de programma regisseurs duidelijk was en aankondiging dat je binnenkort op de opleidingsschool aanwezig bent (indien mogelijk moment al delen; anders later mailen).
- Delen van het kennismakingsmoment en andere fysieke contactmomenten in blok 1.

Fysieke planning blok 1

di 13 sept ochtend: Duo scholen A op Locatie X (volgende keer op locatie Y)

- Individuele afspraak met schoolleider om 8.45 uur
- Kennismaking leerteam en schoolleider om 9.30 uur
- Individueel kennismaken met de studenten tussen 11.00 en 12.00 uur. 10 min per student

di 13 sept middag: School B

- Individuele afspraak met schoolleider om 13.30 uur
- Kennismaking leerteam en schoolleider om 14.30 uur
- Individueel kennismaken met de studenten tussen 15.30 en 16.30 uur. 10 min per student

di 27 sept ochtend: C koppelscholen op Locatie X (volgende keer op locatie Y)

- Individuele afspraak met schoolleider om 8.45 uur
- Kennismaking leerteam en schoolleider om 9.30 uur
- Individueel kennismaken met de studenten tussen 11.00 en 12.00 uur. 10 min per student

di 27 sept middag: School D

- Individuele afspraak met schoolleider om 13.30 uur
- Kennismaking leerteam en schoolleider om 14.30 uur
- Individueel kennismaken met de studenten tussen 15.30 en 16.30 uur. 10 min per student

di 11 okt ochtend Duo scholen A op Locatie Y

- 8.45 uur leerteam terugblikken op de afgelopen periode
- Leerdoelen formuleren voor de komende periode + lesbezoeken afspreken bij elkaar. Iedere student ziet minimaal 2 andere studenten voor de volgende bijeenkomst met studiecoach in blok 2.
- Start maken met de portfolio's voor studiecoaching
- Individueel met de studenten tussen 11.00 en 12.00 uur. 10 min per student

di 11 okt middag

- 13.30 uur leerteam terugblikken op de afgelopen periode
- Leerdoelen formuleren voor de komende periode + lesbezoeken afspreken bij elkaar. Iedere student ziet minimaal 2 andere studenten voor de volgende bijeenkomst met studiecoach in blok 2.
- Start maken met de portfolio's voor studiecoaching
- Voortgang bespreken met mentor, student, schoolopleider en studie coach vanaf 14.30 uur. 20 min per gesprek

di 18 okt ochtend C koppelscholen op Locatie Y

- 8.45 uur leerteam terugblikken op de afgelopen periode
- Leerdoelen formuleren voor de komende periode + lesbezoeken afspreken bij elkaar. Iedere student ziet minimaal 2 andere studenten voor de volgende bijeenkomst met studiecoach in blok 2.
- Start maken met de portfolio's voor studiecoaching
- Individueel met de studenten tussen 11.00 en 12.00 uur. 10 min per student

di 18 okt middag

- 13.30 uur leerteam terugblikken op de afgelopen periode
- Leerdoelen formuleren voor de komende periode + lesbezoeken afspreken bij elkaar. Iedere student ziet minimaal 2 andere studenten voor de volgende bijeenkomst met studiecoach in blok 2.
- Start maken met de portfolio's voor studiecoaching
- Voortgang bespreken met mentor, student, schoolopleider en studiecoach vanaf 14.30 uur. 20 min per gesprek

Opmerkingen:

- I.v.m. de mentor, student en schoolopleider gesprekken de volgende keer scholen A en C in de middag plannen ipv de ochtend. Zodat er ook een voortgangsgesprek met mentor en student kan worden gepland op deze scholen.

Bijlage 1: Rolprofielen van de schoolopleider, studietoelichting en mentor

Schoolopleider:

Partnerschap Oost-Gelderland

Profiel schoolopleider

Dit profiel beschrijft de kwaliteiten en taken van de schoolopleider. Het profiel dient als onderlegger voor de (herziene) Opleiding voor Opleiders en geeft (aanstaande) schoolopleiders informatie over de inhoud van deze rol.

Om te kunnen beschrijven wat schoolopleiders kenmerkt en wat zij moeten doen in de onderwijspraktijk, is het belangrijk te benadrukken dat zij een grote verantwoordelijkheid met zich meedragen voor de ontwikkeling van toekomstige leerkrachten. Door de bijdrage aan de persoonlijke en professionele ontwikkeling van leerkrachten hebben zij indirect ook invloed op de ontwikkeling van de leerlingen. Vanuit deze opvatting is door Melief, Van Rijswijk, Tigchelaar en VELON (2012) een grondslag ontwikkeld met vier bekwaamheidsgebieden die kenmerkend zijn voor een schoolopleider. Voor deze vier bekwaamheidsgebieden wordt kort geschetst welke verantwoordelijkheden schoolopleiders hierin hebben en wat zij moeten doen om hieraan tegemoet te komen.

Agogisch bekwaam

Dit eerste gebied heeft met name betrekking op de persoonlijke ontwikkeling van de toekomstige leerkrachten die de schoolopleider begeleidt. Schoolopleiders geven vorm aan een veilig en uitdagend leerklimaat waarin studenten zich persoonlijk kunnen ontplooien. Om diezelfde ontplooiing te kunnen realiseren, moet een schoolopleider interpersoonlijk vaardig zijn en situaties creëren waarin studenten met en van elkaar kunnen leren. Hierbij speelt reflectie op en zelfsturing van het eigen leerproces door studenten een centrale rol. Melief et al. (2012) vatten het samen in de volgende vaardigheden: de schoolopleider kan interpersoonlijk handelen, weet om te gaan met diversiteit tussen studenten en begeleidt op een intensieve manier de ontwikkeling van een eigen beroepsidentiteit door studenten.

Opleidingsdidactisch bekwaam

Dit gebied heeft betrekking op de manier waarop de schoolopleider vorm kan geven aan de leerprocessen van studenten. Hierbij zijn kennis over relevante leerinhouden, didactische methodieken en nieuwsgierigheid naar vernieuwingen op het gebied van opleidingsdidactieken onmisbaar. Schoolopleiders moeten beschikken over een grondige en actuele inhoudelijke kennisbasis met betrekking tot het onderwijs. Zij weten hoe ze studenten kunnen begeleiden bij hun persoonlijke ontwikkelingsplan. De nadruk ligt op het stimuleren van een vertaling van theorie naar praktijk en andersom. In dit bekwaamheidsgebied valt ook de verantwoordelijkheid voor beoordelingen die de schoolopleider uitvoert.

Organisatorisch en beleidsmatig bekwaam

Het derde bekwaamheidsgebied dat door Melief et al. (2012) wordt genoemd, is minder gericht op de directe ontwikkeling van de student. Dit gebied is gericht op het realiseren van situaties en contexten waarin die ontwikkeling tot stand kan komen. De schoolopleider heeft een belangrijke plaats in het netwerk rond de student dat onder andere bestaat uit de mentor, de studietoelichting en de (andere) studenten van het leerteam. De essentie van dit bekwaamheidsgebied is het vorm geven aan het samen opleiden van de student met een divers team van betrokkenen.

Ontwikkelingsbekwaam

Het vierde en laatste gebied heeft betrekking op de ontwikkeling van de schoolopleiders zelf. Zij kunnen hun eigen functioneren evalueren en zich op basis van die evaluatie blijven ontwikkelen. Ze hebben aandacht voor nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs en selecteren hieruit op kritische wijze voor hen waardevolle ontwikkelingen. In dit vakgebied staat dus het onderhouden van de eigen

professionaliteit centraal, door middel van reflectie en kritisch, onderzoekend handelen (Melief et al., 2012).

Per bekwaamheidsgebied wordt nu ingezoomd op de praktijk vanuit het Partnerschap Opleiden in School Oost-Gelderland: Welke specifieke taken worden van een schoolopleider verwacht met het oog op de genoemde bekwaamheidsgebieden en de situatie op opleidingsscholen die samenwerken met Iselinge Hogeschool?

Taken van een schoolopleider

Bekwaamheidsgebied	Taken van de schoolopleider
Agogisch bekwaam	<ul style="list-style-type: none"> ● Is aanspreekpunt voor studenten ● Voert gesprekken met studenten over persoonlijke ontwikkeling ● Ondersteunt en stimuleert de samenwerking in het leerteam van studenten. ● Organiseert intervisies waarbij met en van elkaar leren centraal staat ● Stimuleert studenten om zich te verdiepen in het brede netwerk rond de ontwikkeling van kinderen. ● Stuurt bij studenten aan op zelfsturing en reflectie ● Stimuleert een onderzoekende, ontwikkelingsgerichte houding bij studenten ● Stimuleert studenten om eigen specialismen en talenten te benutten in de stage
Opleidingsdidactisch bekwaam	<ul style="list-style-type: none"> ● Houdt de eigen inhoudelijke kennis van het onderwijs op orde ● Coacht en begeleidt de student in opdrachten, uitvoering van het POP en de wijze waarop de student bijdraagt aan schoolontwikkeling ● Faciliteert onderzoek van studenten ● Ondersteunt in de competentieverwerving van studenten ● Bespreekt de tussenevaluatie met student en mentor ● Voert de praktijkbeoordeling uit ● Bezoekt de student tijdens het uitvoeren van een activiteit
Organisatorisch en beleidsmatig bekwaam	<ul style="list-style-type: none"> ● Voert sollicitatiegesprekken en regelt plaatsing van studenten ● Maakt een overzicht van de stagebehoefte van de school en de wensen van de student ● Is aanspreekpunt voor mentoren, studietoelichters en de projectleider van opleiden in school ● Draagt zorg voor intervisies met mentoren ● Bewaakt de naleving van het opleidingsplan ● Beïnvloedt indirect de studenten door een gedegen coaching van hun mentoren, durft ook een mentor te confronteren met eigen handelen indien nodig ● Onderhoudt contact met mentor en studietoelichter over voortgang van student
Ontwikkelingsbekwaam	<ul style="list-style-type: none"> ● Beschikt over een onderzoekende, ontwikkelingsgerichte houding ● Bezoekt bijeenkomsten voor en met collega-opleiders ● Neemt deel aan intervisies met collega-opleiders ● Legt expliciete verbindingen tussen het curriculum van de hogeschool en dat van de opleidingsschool. ● Neemt deel en draagt bij aan de veldcontactdagen ● Reflecteert op het eigen handelen m.b.t. het begeleiden (en beoordelen) van studenten en mentoren

Persoonskenmerken van een schoolopleider

In bovenstaand schema staan specifieke taken die horen bij schoolopleiders. Om deze taken succesvol uit te kunnen voeren, moet een schoolopleider over bepaalde eigenschappen beschikken. Allereerst zijn persoonskenmerken als openheid, loyaliteit en betrouwbaarheid belangrijk. Om een veilige leeromgeving te kunnen creëren voor studenten moeten zij zich welkom en serieus genomen voelen.

Daarnaast is een schoolopleider bereid zich te verdiepen in de opleidingsdidactiek en zich hierin te ontwikkelen zodra hier vraag naar is. Schoolopleiders reflecteren op hun eigen handelen en passen dit aan wanneer nodig. Ze beseffen dat zij er in de eerste plaats zijn voor de ontwikkeling van de student en zetten zich voor deze doelgroep in. Ook kent een schoolopleider een georganiseerde en gestructureerde wijze van werken en worden taken op een heldere en eenduidige manier uitgevoerd. Tot slot is de schoolopleider een sociaal persoon die zich kan verplaatsen in alle schakels van het netwerk rond de student. Collega's verwachten vertrouwelijkheid, ondersteuning en een actieve deelname van schoolopleiders aan de begeleiding van hun studenten. Ze moeten over goede sociale contacten beschikken binnen het team en het vertrouwen van collega's hebben met betrekking tot het uitvoeren van zijn taken als schoolopleider. Ze zijn de schakel tussen de eigen school en Iselinge Hogeschool. Ze dragen actief bij aan de ontwikkeling van het onderwijs op de basisschool en kunnen fungeren als onderwijskundig gesprekspartner van de directeur. Deelname aan professionaliseringsbijeenkomsten, zoals de veldcontactdagen zijn een vanzelfsprekendheid voor de schoolopleider.

Verantwoording

Dit profiel is tot stand gekomen aan de hand van documenten die beschikbaar zijn gesteld door besturen die zijn aangesloten bij het Partnerschap Opleiden in School Oost-Gelderland. Daarnaast is gebruik gemaakt van het nieuwe beroepsbeeld van Iselinge Hogeschool en onderstaand document. De conceptversie van het profiel is voorgelegd aan de coördinerend schoolopleiders, een resonansgroep van studenten, de stuurgroep en verschillende betrokkenen van Iselinge Hogeschool. Op basis van de uitkomsten van deze besprekingen is het concept bijgesteld. Het profiel is vastgesteld door de Stuurgroep op 7 maart 2016 en in de daaropvolgende jaren bijgesteld wanneer nodig, passend bij de ontwikkelingen binnen het Partnerschap.

Melief. K., Rijswijk, M. van., Tigchelaar, A., & VELON (2012). *Beroepsstandaard voor lerarenopleiders (herziening 2012), verantwoording*. Verkregen op 10 september, van

http://www.lerarenopleider.nl/velon/wp-content/uploads/2013/09/brochure_beroepsstandaard_web.pdf

Studiecoach:

De studiecoach:

- werkt aan een goede en professionele werkrelatie met de studenten
- is geïnteresseerd in het wel en wee van de studenten en toont betrokkenheid, ook naar studenten bij wie de studie/stage zonder problemen verloopt
- heeft aan het begin van het studiejaar een kennismakingsgesprek met zijn studenten en legt gemaakte afspraken vast in het OnStage
- reageert binnen een week op mails van zijn studenten (met uitzondering van onvoorziene omstandigheden als ziekte e.d.)
- neemt aan het begin van de stageperiode het initiatief contact te leggen met de schoolopleiders van zijn studenten, heeft tijdens de Veldcontactdagen contact met schoolopleiders over de voortgang van de stage van de studenten en heeft bij problemen ook buiten de Veldcontactdagen contact met schoolopleiders. Indien de stage beëindigd moet worden, dan gaat dit volgens het protocol stagewissel
- houdt de studievoortgang van de studenten bij en maakt via OnStage melding indien er sprake is studieachterstand
- heeft minimaal een keer per blok digitaal of fysiek contact met de student en gaat bij problemen tijdig het gesprek aan²
- heeft ervaring en kennis van zelfsturend coachen en het ABCDE-model van CPS
- heeft oog voor de verschillen tussen studenten en kennis van de verschillende opleidingsfasen, en kan daar in de begeleiding/coaching op inspelen
- coacht de student om zich als persoon en professional te ontwikkelen tot deelnemer binnen het leernetwerken op diverse locaties, zoals de opleidingsschool en de opleiding
- organiseert intervisiemomenten tussen zijn studenten
- creëert gelegenheden voor studenten om zich uit te spreken over profilering in de studie en stage, en over de eigen beroepsidentiteit

Eigenheid opleidingsvarianten

In de uitvoering van studiecoaching wordt rekening gehouden met de eigenheid van de academische en deeltijdvarianten.

De Academische pabo houdt meer in dan alleen een aanvullend universitair programma. Het programma en de studiecoaching moet sterk gericht zijn op innovatie, op het verbinden van onderzoek en onderwijspraktijk, en op wat de toekomstige rol van de student daarin kan zijn.

De studiecoach van academische studenten

- heeft aandacht voor de vier beroepsrollen: onderwijsverzorger, instructional leader, innovatief ontwerper en (junior) onderzoeker en kan hierover met de student in gesprek gaan
- daagt de student uit en geeft hem verantwoordelijkheid om complexe taken aan te pakken waarin theorie en praktijk op een creatieve of andere passende manier gekoppeld worden
- heeft bij de voorbereiding op de loopbaanmogelijkheden ook aandacht voor masteropleidingen

Deeltijd regulier en deeltijd verkort: Deeltijdstudenten zijn sterk gemotiveerd om zich het (nieuwe) vak van leerkracht basisonderwijs eigen te maken. Ze willen graag weten hoe ze hun handelen concreet kunnen vormgeven in de dagelijkse praktijk en zijn op zoek naar betekenisvolle toepassing. Voor de studiecoach is het belangrijk om samen met de studenten specifieke dilemma's te verkennen, gerelateerd aan de nieuwe beroepsidentiteit. Veel voorkomende dilemma's bij deeltijdstudenten zijn discrepantie tussen wat de student altijd 'goed kon' en nu 'nog moet leren', drijfveren en motieven in de ideale wereld versus de werkelijkheid én balans tussen privé, werk, studie.

De studiecoach van deeltijdstudenten:

- stimuleert de student verbanden te leggen tussen de stage, werkgroepen en persoonlijke doelen enerzijds en de doelen van de opleidingsfase anderzijds
- kent relevante aspecten uit het persoonlijke en professionele verhaal van de student en gaat de dialoog aan over de rolwisseling die de student ervaart: wat betekent de studie voor hem en welke stappen moet hij zetten om zijn 'oude' professionele identiteit aan te vullen of te aan te passen?
- geeft studenten de mogelijkheid hun levens en interesses met elkaar delen en is hierbij *sparring partner*
- biedt passende ondersteuning wanneer de student door deeltijdgerelateerde problematiek dreigt vast te lopen

² Bij problemen in de stage is de schoolopleider het eerste aanspreekpunt.

Studiecoach Opleidingsbekwaam

- heeft kennis van groepsvorming en groepsdynamiek, kan hier actief mee aan de slag in de eigen studiegroep
- maakt tijdens werkgroepen ook tijd voor individuele gesprekken en/of gesprekken in kleine groepjes
- maakt de student wegwijs in de organisatie en werkwijze, en zorgt ervoor dat de student zich snel thuis voelt
- gaat tijdig het gesprek aan met de student wanneer er een (voorlopig) negatief advies dreigt
- organiseert met anderen een ouderavond om algemene kenmerken van de studie te presenteren
- traint de student in het opstellen van leerdoelen

Studiecoach Taakbekwaam fase middenbouw (eerstejaars studenten)

- geeft inhoudelijk feedback op de POP-doelen van de student
- creëert momenten voor peerfeedback en stimuleert peerfeedback volgens het peerfeedbackmodel van Esther van Popta
- stimuleert de studenten in de bewustwording van hun kernkwaliteiten
- gaat tijdig het gesprek aan met de student wanneer er een bindend negatief advies dreigt
- geeft de student een studieadvies. Uiterlijk in februari wordt het voorlopig studieadvies opgesteld en genoteerd in OnStage/Osiris
- traint de student in het opstellen van POP-doelen
- traint de student in het hanteren van reflectietechnieken en het leren van eigen ervaringen.

Studiecoach Taakbekwaam fase onderbouw en bovenbouw (tweedejaars studenten)

- traint de student in het opstellen van popdoelen.
- traint de student in het hanteren van een repertoire aan reflectietechnieken en manieren om de eigen professionele ontwikkeling inzichtelijk te maken
- geeft inhoudelijk feedback op de POP-doelen van de student
- creëert momenten voor peerfeedback en stimuleert peerfeedback volgens het peerfeedbackmodel van Esther van Popta
- stimuleert de studenten in de bewustwording van hun kernkwaliteiten
- leert de studenten te reflecteren volgen het ui-model van Korthagen en creëert momenten om hiermee te oefenen
- is inhoudelijk op de hoogte van het programma van studiejaar 3 en 4 en kan de studenten begeleiden in het opzetten, invullen en onderbouwen van hun PLR

Studiecoach Werkplekbekwaam en Startbekwaam

- stimuleert groepsgevoel en verbondenheid binnen de eigen studiecoachgroep.
- heeft per blok minimaal een gezamenlijke *bijeenkomst met zijn studiecoachgroep*
- organiseert per blok minimaal één individuele contactmoment per student
- signaleert actuele en betekenisvolle (maatschappelijke) thema's voor studenten, deelt deze met hen en gaat hierover znodig het gesprek met hen aan
- coacht de studenten bij het invullen van hun portfolio en geeft, indien gewenst, advies met betrekking tot indeling, professionaliteit en/of volledigheid
- wijst hen bij het invullen van hun portfolio op de vijf loopbaancompetenties 'motievenreflectie', 'kwaliteitenreflectie', 'werkexploratie', 'loopbaansturing' en 'netwerken' en relateert deze aan de bekwaamheidseisen van Iselinge Hogeschool
- creëert gelegenheid voor inhoudelijke en kwalitatieve peerfeedback op de portfolio's en de portfoliopresentaties, en stimuleert hiermee een goede voorbereiding op sollicitaties voor onder andere de LIO-stage en op de verdere loopbaan van de student als startende leerkracht
- creëert tijdens de *bijeenkomsten* gelegenheid voor het formatief evalueren, zoals beschreven in het beoordelingsmodel, en maakt hiermee studenten (meer) bewust van hun eigen ontwikkeling en visie

Mentor:

Partnerschap Oost-Gelderland

De rol van de mentor

De mentor:

- Zorgt voor de dagelijkse begeleiding en ondersteuning van de student in de stageklas
- Bespreekt met de student welke activiteiten hij onderneemt in de klas en hoe deze verlopen zijn
- Zorgt voor een moment van reflectie bij de student, waarbij hij deze uitdaagt kritisch na te denken over de activiteit en zijn eigen leerproces
- Heeft een coachende, activerende rol: niet het ervaren van een probleem staat centraal, maar het zoeken van een oplossing
- Kan een veilige omgeving creëren, waarin sprake is van wederzijds vertrouwen en respect
- Vervult een voorbeeldfunctie
- Is op de hoogte van de ontwikkelingsfase en belevingswereld van studenten en kan hierbij aansluiten.
- Kan zijn begeleidingsstijl afstemmen op de leerbehoefte van de student
- Kan kennis helder overdragen (zowel mondeling als schriftelijk)
- Activeert de student om nieuwe eigen doelen te stellen
- Durft indien nodig, grenzen aan te geven, de confrontatie aan te gaan.
- Kan feedback geven op voorbereidingen van activiteiten, activiteiten, zelfevaluaties en persoonlijke leervragen en –doelen.
- Heeft inzicht in het curriculum van de opleiding van de student, waaronder:
 - de opbouw van de opleiding (opleidingsfasen, blokken, jaaropbouw)
 - de vakken die een student volgt (via informatie in de mentorbrief)
 - de bekwaamheden en deeltaken waaraan de student werkt
 - de beoordelingen en bijbehorende formulieren
- Levert een bijdrage aan de tussenevaluatie (model 1 en 2)
- Kan tijd maken voor de student
- Kan de student vrijheid en ruimte geven waar nodig en mogelijk

Bijlage 2: Praatpapier ontwerpprincipes netwerklere

Dit praatpapier is gebaseerd op bevindingen op onderzoek naar netwerklere en studentenwelzijn in de Academische werkplaatsen, vertaald naar ontwerpprincipes voor het leren van studenten in netwerken. Het praatpapier kan gebruikt worden als onderlegger voor gesprekken met en in het leerteam.

Bijlage 3: Curriculum Studiecoaching: Onderdelen studiecoaching uitgevoerd op de opleidingsschool in de pilot PSBT

Het overzicht hieronder laat zien welke onderdelen van het curriculum studiecoaching in de verschillende studiejaren aan bod komen.

Studiejaar 1	
Opleidingsbekwame fase	Taakbekwamefase middenbouw
<p><i>Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wegwijs in de organisatie/opbouw van het <u>studieprogramma</u>/kennis van het SIS (#00, OnStage, GradeWork)/informatie over verloop stage. • Verdieping van het vak leerkracht, zodat de student kan aantonen wat de opleiding en de beroepspraktijk inhouden en daarbij kan aangeven of deze keuze de juiste is. • Opstellen van leerdoelen (nog geen POP-doelen) • Korte reflectie- en evaluatie-opdrachten, waarmee de student kan aantonen dat hij leert van eigen ervaringen en een reflectieve houding aanneemt. • Afronding: eindgesprek aan de hand van een persoonlijke evaluatielijst waarop studenten eigen gesprekspunten aangeven. 	<p><i>Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van POP-doelen (SMART/SMURF); • Het geven en ontvangen van peerfeedback op het POP volgens het feedbackmodel van <u>Van Popta</u>; • Inrichten portfolio, inclusief CV, POP (+feedback en bewijslast), reflectieverslag met eigen gesprekspunten portfolio; • Het formatief beoordelen van het eigen portfolio en die van twee medestudenten; • Reflectie-opdrachten, waarmee de student kan aantonen dat hij leert van eigen ervaringen en een reflectieve houding aanneemt, en dat zijn opvattingen over onderwijs dynamisch zijn; • Afronding: portfoliogesprek aan de hand van door de student aangedragen gesprekspunten.
Studiejaar 2	
Taakbekwamefase onderbouw	Taakbekwamefase bovenbouw
<p><i>Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van POP-doelen (SMART/SMURF); • Het geven en ontvangen van peerfeedback op het POP volgens het feedbackmodel van Esther Van Popta (+ <u>Hattie</u>) • Inrichten portfolio, inclusief CV, POP (+feedback en bewijslast), reflectieverslag met eigen gesprekspunten portfolio; (<i>koppeling met sollicitatiegesprek! Belangrijk: eenduidigheid. Meerwaarde: portfolio gaat meer leven in de praktijk</i>) • Het formatief beoordelen van het eigen portfolio en die van twee medestudenten. (<i>Meerwaarde om dit binnen het leerteam te doen, feedback van studenten uit andere jaarlagen. Vraagt wel om extra aandacht geven aan verdiepende feedback</i>). Bijvoorbeeld 1 student in je leerteam en 1 student in je • Reflectie aan de hand van kernkwaliteiten en het ui-model. De student kan aantonen dat hij leert van eigen ervaringen en een reflectieve houding aanneemt, en dat zijn opvattingen over onderwijs dynamisch zijn; (<i>Voorwaarde: theorie over het ui-model en kernkwaliteitenspel spelen, aanvullend: johari-venster</i>) • Afronding: portfoliogesprek aan de hand van door de student aangedragen gesprekspunten. <p><i>Aanvulling: begeleiding in zelfsturing, formuleren van goede POP-doelen, verdiepende reflectie). Nodig: doorgaande lijn in begeleiding van zelfregulering.</i></p>	<p><i>Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van POP-doelen (SMART/SMURF); • Het geven en ontvangen van peerfeedback op het POP volgens het feedbackmodel van Esther Van Popta; • Inrichten portfolio, inclusief CV, POP (+feedback en bewijslast), reflectieverslag met eigen gesprekspunten portfolio; • Het formatief beoordelen van het eigen portfolio en die van twee medestudenten; • Reflectie aan de hand van kernkwaliteiten en het ui-model. De student kan aantonen dat hij leert van eigen ervaringen en een reflectieve houding aanneemt en dat zijn opvattingen over onderwijs dynamisch zijn; • Opstellen PLR en het schrijven van een toelichting + onderbouwing van de Persoonlijke Leerroute voor studiejaar 3 en 4 op basis van het beroepsbeeld; <i>Voorwaarde: Je moet heel goed op de hoogte zijn als studiecoach, studenten hebben veel vragen Meerwaarde: studenten kunnen profiteren van de ervaring van derde en vierdejaars Meerwaarde: Studiecoach kan al feed forward geven, kennisclips en curriculumgids helpend.</i> • Afronding: portfoliogesprek aan de hand van door de student aangedragen gesprekspunten. • <i>Aandacht besteden aan solliciteren</i>

Studiejaar 3

Werkplek bekwamefase

Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase

- stimuleert groepsgevoel en verbondenheid binnen de eigen studietoegroep.
 - heeft per blok minimaal een gezamenlijke *bijeenkomst* met zijn studenten
 - organiseert per blok minimaal een individueel contactmoment
 - heeft in blok 1 aandacht voor betekenisvolle intervisie leiders en rollen in een (leer)team.
 - heeft in blok 2 aandacht voor persoonlijk meesterschap keuze uit de twee projecten waaraan Iselinge Hogeschool ook heeft meegewerkt:
 1. bewustwording van 'Energiegevers, dilemma's en energievreters'. Dit is ook een werkvorm die evt. bij intervisie op de opleidingsschool bruikbaar is (maar hoeft niet), óf
 2. project Omgaan met professionele identiteitsspanningen op de werkplek
 - signaleert eventueel actuele en betekenisvolle (maatschappelijke) thema's voor studenten, deelt deze met hen en gaat hierover zondig het gesprek met hen aan
 - coacht de studenten bij het invullen van hun portfolio en geeft, indien gewenst, advies met betrekking tot indeling, professionaliteit en/of volledigheid
 - wijst hen bij het invullen van hun portfolio op hun visie, profilering en reflectie op hun professionele/persoonlijke ontwikkeling
 - creëert gelegenheid voor inhoudelijke en kwalitatieve peerfeedback op de portfolio's en de portfoliopresentaties, en stimuleert hiermee een goede voorbereiding op sollicitaties voor onder andere de LIO-stage en op de verdere loopbaan van de student als startende leerkracht
 - creëert tijdens de bijeenkomsten gelegenheid voor het formatief evalueren, zoals beschreven in het beoordelingsmodel, en maakt hiermee studenten (meer) bewust van hun eigen ontwikkeling en visie
- Afronding in jaar 4

Studiejaar 4

Start bekwamefase

Belangrijke activiteiten in het opleidingsfase

- stimuleert groepsgevoel en verbondenheid binnen de eigen studietoegroep.
- heeft per blok minimaal een gezamenlijke bijeenkomst met zijn studenten
- organiseert per blok minimaal een *individueel contactmoment per student*
- signaleert actuele en betekenisvolle (maatschappelijke) thema's voor studenten, deelt deze met hen en gaat hierover zondig het gesprek met hen aan
- coacht de studenten bij het invullen van hun portfolio en geeft, indien gewenst, advies met betrekking tot indeling, professionaliteit en/of volledigheid
- wijst hen bij het invullen van hun portfolio op de vijf loopbaancompetenties 'motievenreflectie', 'kwaliteitsreflectie', 'werkexploratie', 'loopbaansturing' en 'netwerken' en relateert deze aan de bekwaamheidseisen van Iselinge Hogeschool: Om een waardevolle plek te verkrijgen op de arbeidsmarkt, heeft een startende beroepsbeoefenaar deze loopbaancompetenties nodig, die richting geven aan het ontwikkelen van talent:
 - **Motievenreflectie:** Het nadenken over wensen en waarden die van belang zijn voor de eigen loopbaan. Het gaat om bewustwording van wat de student eigenlijk belangrijk vindt in zijn of haar eigen leven, wat de student voldoening geeft en wat hij of zij nodig heeft om prettig te kunnen werken.
 - **Kwaliteitsreflectie:** Het nadenken over wat de student (niet) kan en hoe hij of zij dit kan gebruiken in hun loopbaan. De student reflecteert op eigen eigenschappen, competenties en vaardigheden. Feedback over hun eigen kwaliteiten kunnen ze dan vragen aan anderen.
 - **Werkexploratie:** Het onderzoeken van eisen en waarden in werk en de mogelijkheden om te veranderen van werk. De student gaat op zoek naar werk waarin persoonlijke waarden overeenkomen met de normen en waarden die in dat werk gelden en waarin eigen kwaliteiten aansluiten bij de ontwikkelingen die in het beroep voorkomen.
 - **Loopbaansturing:** Het plannen, beïnvloeden en bespreken van de manier hoe de student zelf leert en werkt gericht op loopbaanontwikkeling.
 - **Netwerken:** Contacten opbouwen en onderhouden op de arbeidsmarkt gericht op de loopbaanontwikkeling. Het is handig om netwerkcontacten te gebruiken om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen, werkmogelijkheden en om feedback te krijgen op zijn of haar eigen functioneren.
- heeft in blok 1 of 2 aandacht voor persoonlijk meesterschap keuze uit de twee projecten waaraan Iselinge Hogeschool ook heeft meegewerkt:
 1. bewustwording van 'Energiegevers, dilemma's en energievreters'. Dit is ook een werkvorm die evt. bij intervisie op de opleidingsschool bruikbaar is (maar hoeft niet), óf
 2. project Omgaan met professionele identiteitsspanningen op de werkplek
- geeft samen met de decaan informatie over mögelijke vervolgstudies voor studenten die daar belangstelling voor hebben > *apart? Samen met sollicitatie-voorlichting?*

- creëert gelegenheid voor inhoudelijke en kwalitatieve peerfeedback op de portfolio's en de portfoliopresentaties, en stimuleert hiermee een goede voorbereiding op sollicitaties voor de verdere loopbaan van de student als startende leerkracht
 - creëert tijdens de *bijeenkomsten* de gelegenheid voor het formatief evalueren, zoals beschreven in het beoordelingsmodel, en maakt hiermee studenten (meer) bewust van hun eigen ontwikkeling en visie
- Afronding: leer- en ontwikkelportfolio

Bijlage 5: Notitie 'Leerteams in de opleidingsschool'

Partnerschap Oost-Gelderland

Leerteams in de opleidingsschool

Inleiding

Niet voor niets is 'Netwerkleren' de eerstgenoemde landmark in het opleidingsplan. Het is de nadrukkelijk gekozen koers in het verlengde van het instellingsplan en dient als leidraad in alle processen. De overlappende stagedag, die sinds het huidige studiejaar een feit is, biedt studenten de mogelijkheid om een leerteam te vormen op de opleidingsschool. Deze notitie, geschreven voor alle begeleiders van studenten, definieert het leerteam en beschrijft de mogelijkheden die het leerteam biedt in het opleiden van studenten. Voor studenten wordt een aparte notitie geschreven.

Definitie van het leerteam

Onder leerteam verstaan we op Iselinge Hogeschool en binnen het Partnerschap Opleiden in School Oost-Gelderland alle studenten die op een opleidingsschool stagelopen. In veel gevallen zijn dat niet alleen studenten van de Pabo van Iselinge Hogeschool, maar ook van andere opleidingen (mbo, Ad, Alo, Hbo Pedagogiek) en andere instituten (Graafschap College, HAN, Saxion). In sommige situaties zullen studenten samenwerken met alle studenten op de opleidingsschool, soms alleen met studenten van de Pabo. We onderscheiden daarom:

- Leerteam groot: alle studenten op de opleidingsschool
- Leerteam klein: alle studenten van de Pabo van Iselinge Hogeschool

Het vervolg van deze notitie richt zich in de eerste plaats op het leerteam klein, omdat we hier als opleiding en partnerschap het meest van kunnen en moeten vinden. Waar mogelijk kunnen bij de beschreven activiteiten natuurlijk studenten aansluiten van andere disciplines en/of instituten.

Doelen in het werken met leerteams

Elke student heeft zijn eigen leerroute, eigen leervragen en eigen jaar-/variant-specifieke opdrachten. En toch willen we dat die studenten met elkaar samenwerken. We stimuleren deze samenwerking met de volgende overwegingen in gedachten:

- Studenten kunnen veel leren van en met elkaar
- Feedback (vragen) van peers is laagdrempelig en nabij
- Het collegiaal samenwerken in een team is een veilige, beroepsgelijke situatie
- Werken in een team nodigt uit om gebruik te maken van elkaars talenten, maar ook ruimte te geven aan ieders leervragen

Daarbij is het bevorderlijk voor het leren in het team wanneer er gezamenlijk doelen geformuleerd worden, een gezamenlijk streven naar een concreet resultaat.

Mogelijkheden in het werken met leerteams

De aanwezigheid van studenten uit verschillende jaarlagen op de opleidingsschool biedt ultieme kansen voor sociaal, collegiaal en natuurlijk leren. Studenten vormen een team, waarbinnen processen plaatsvinden, gelijk aan de beroepspraktijk. Zij kunnen elkaar ondersteunen in het formele, georganiseerde leren, maar ook biedt het hen mogelijkheden om op informele wijze, gestuurd door behoefte en actualiteit, bij te dragen aan elkaars leerprocessen. Afgelopen jaar

hebben we daarvan voorbeelden gezien bij eerstejaars studenten die van ouderejaars uitleg kregen over het lesvoorbereidingsformulier.

Andere werkvormen die passen bij het werken met leerteams:

- Intervisie
- Werken aan (gezamenlijke) opdrachten van de opleidingsschool
- Werken aan (gezamenlijke) opdrachten vanuit de opleiding
- Werken aan door het leerteam zelf geformuleerde opdrachten/projecten
- Collegiale consultatie (studenten kijken bij elkaar in de klas/les)
- Co-teaching (studenten geven samen les)
- Peerfeedback
- Lesson study

Startbijeenkomst

Het leerteam kan ook een belangrijke rol spelen bij het ontvangen van de eerstejaars studenten en studenten die op de opleidingsschool komen voor hun beroepsoriënterende stage. Tweede-, derde- en vierdejaars studenten weten vast nog hoe het voelde, zo'n eerste stagedag en vinden het misschien nog steeds wel spannend. Daarover praten stelt de eerstejaars gerust. De eerstejaars wordt zich ervan bewust dat hij vragen mag stellen, dat hij net als de anderen een beroep mag doen op zijn medestudenten. De schoolopleider zorgt dat er tijdens de startbijeenkomst op de eerste stagedag ruimte is om hierover in gesprek te gaan.

Impulsen voor de samenwerking in het leerteam

Het samenzijn van studenten op de opleidingsschool leidt, zo hebben we gezien, vaak tot spontane en natuurlijke samenwerking. Een goede samenwerking, met een mooie opbrengst, is echter niet vanzelfsprekend. Impulsen voor de kwaliteit van de samenwerking in de leerteams zijn:

- het delen met studenten wat het doel van de samenwerking in leerteams is
- het formuleren van gezamenlijke doelen
- het stimuleren van teamreflectie aan de hand van vragen als: hoe verloopt de samenwerking, is overleg goed georganiseerd, gaat het ergens over, heeft het meerwaarde, krijgt iedereen de ruimte om zijn zegje te doen, zijn talenten in te zetten, aan zijn leervragen te werken

De impulsen kunnen gegeven worden door schoolopleiders, studiecoaches en andere docenten, maar ook door studenten zelf. Een gezamenlijke start, van de stageperiode en van de dag, kan een goed moment zijn om hier aandacht aan te besteden. Ook instrumenten als de teamrollen van Belbin kunnen ingezet worden.

Plan van aanpak

Het afgelopen jaren is met verschillende van de hierboven beschreven mogelijkheden ervaring opgedaan. We willen nu toe naar een meer structurele invulling en aanpak, passend bij andere ingezette ontwikkelingen, zoals het nieuwe curriculum. Wat is daarvoor nodig?

- Studenten krijgen van hun studentbegeleidingsteam actief voorlichting over het leerteam en de mogelijkheden die het leerteam biedt.
- Studenten worden bewust gemaakt van hun rol bij de startbijeenkomst:
Eerstejaars: Voel je vrij om (veel) vragen te stellen en om hulp te vragen.
Tweede-/derde-/vierde-jaars: Zorg ervoor dat eerstejaars zich welkom en op hun gemak voelen in het leerteam en wees beschikbaar voor vragen en hulp.
- Met schoolopleiders wordt aanvullend de begeleiding van het leerteam verkend: Meer 'co-assistent-style' (uitwisselen wat ieders persoonlijke leerdoel is en elkaar daarin kansen bieden)

en ondersteunen) en maximaal één groot gezamenlijk project per jaar, waarbij er ruimte moet zijn voor studenten om aan hun persoonlijke leerdoelen te werken, het project moet daarbij passen.

- Bij stage-opdrachten die vanuit de opleiding aan studenten gegeven worden, wordt actief gezocht naar mogelijkheden om het leerteam daarin een zinvolle rol te geven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan: het vragen van peerfeedback aan studenten uit je leerteam in plaats van aan klasgenoten, het stimuleren van gezamenlijk geven van lessen, observatie-opdrachten bij medestudenten in plaats van leerkrachten, het oefenen van beroepssituaties zoals teamvergaderingen in het leerteam.
- Docenten die studenten begeleiden bij het formuleren van persoonlijke leerdoelen stimuleren actief dat gekeken wordt bij welke leerdoelen het leerteam een rol kan spelen.

Belangrijk is dat het leerteam de studenten geen extra werk moet opleveren, dat er geen opdrachten bijkomen, maar dat gekeken wordt waar het leerteam kansen biedt binnen het huidige (werkplek-)curriculum.

Literatuur:

Fransen, J. (2012). Teaming up for learning team effectiveness in collaborative learning in higher education. Doctoral dissertation, Open Universiteit
Teamrollen Belbin (bron toevoegen)

Bijlage 6: Formulier Activiteitenoverzicht stage onderbouw